GARAPENAREN PSIKOLOGIA

1.- Sarrera

Garapena gertaera zabal eta komplexua da.

Aldaketak
- **Kuantitatiboak**: kantitate edo kopuruan emandako aldaketak (pisua, hitz kop.)
- **Kualitatiboak**: gaitasun mailako aldaketak, neurtezinak (arrazoitzeko gaitasuna)

Biologikoak
- Hezur/giharren hazkuntza
- Garunaren garapena
- Psikomotrizita.
- Zentzumenak
- Elikadura

Sozialak
- Harremanak
- Emozioak
- Atxikimendua
- Nortasuna
- Autoestima
- Autokontzeptua

Psikologikoak (Kognitiboak)
- Pentsamendua
- Hizkuntza
- Adimena
- Arreta
- Oroimena
- Arrazonamendua
- Hizkuntza

Garapenaren psikologia: giza garapenaren bizi-zikloan zehar gertatzen diren aldaketa psikologikoen deskribapen, azalpen eta optimizazioaz arduratzen den zientzia da (Arranz, 1998).

Bizi zikloko aldaketa ~~norb~~ normatiboak aztertzen ditu. (gehienetan adin zehatz batean gertatzen diren aldaketak) urte bete inguruekin ibiltzen hasi, ~~ka~~ 2 urterekin hitz egiten...)

Aldaketa prozesuak:

Eragin normatiboak:
- Adinarekin erlazionatutakoak → adin aroak homogeneotasuna
- Historiarekin erlazionatutakoak → egoera kultural, historiko, soziala homogeneotasuna gizarte/historian

Eragin ez-normatiboak → Norbanakoaren esperientziak. Heterogeneotasuna

Garapen psikologikoaren helburuak

- Aldaketak deskribatzea
- Aldaketa horien zergaitia azaltzea
- Garapena optimizatzea, bideratzen, zuzentzen edo irtenbidea aurkitzen saiatzen da.

Garapenean eragina izan dezaketen faktoreak

- Espezie bateko partaide izatea (programazio biologikoa)
- Esperientzia pertsonalak (bereziak) edo kultura (kognitiboa)
- Une historikoa eta taldea (estatus soziala)

"Garapen psikologikoa, pertsonek elkarren antza izanda ere, berdin berdin errepikatu ezin den fenomenoa da eta bi subjektuk ez dute, beraz, garapen psikologiko berdina izango"

Garapenaren aroak (hainbat adin tarte bereizten dira)

- Jaio aurreko aroa
- Lehen haurtzaroa (0-2 urte)
- Bigarren haurtzaroa (2-6)
- Eskola urteak (6-12)
- Nerabezaroa (12-20)
- Helduaroa (20-70)
- Zahartzaroa (70<)

Plan Biologikoa: gure genetikak agintzen duen garapen neurria eta prozesua (espezie batean berdina izango da)

Aldaketen izan beharreko ezaugarriak (garapenean aztertzeko)

- Izaera jarraitua -> denboran ordenatua eta etengabea
- Izaera sistematikoa -> automatikoa
- Izaera normatiboa -> adin tarte batean gehienetan gertatzen dena

GARAPENAREN PSIKOLOGIA

2.- Herentzia eta ingurunea garapenaren determinatzaile

2 jarrera nagusi
- Innatista: garapenaren psikologia geneetan irudikatuta
- Anbientalista: determinazioaren pisu guztia ingurunean.

Gizakion dotazio genetikoaz gain, esperientzia eta ingurunearen arteko elkarrekintza kontuan izan behar dira garapen psikologikoa

Edukiak / Prozesuak
- Itxiak:
  - esperientzien ondorioz aldatu ezin direnak
  - espezie gisa definitzen gaituztenak espezie mailan baino ez alterazioak
  - ezaugarri morfologikoak (bi belarri) eta reltze egutegia (haginak)
- Irekiak: ez dira eduki zehatzak, garatzeko eta jabetzeko aukerekin zerikusia

ingurunearen eragipean daudenak

Kanalizazioa: gizakiok zenbat eta gazteagoak izan, orduan eta antzekoagoak gara elkarren artean.

Faktore normatiboek garapenaren hasieran eragin handiagoa dute; gerora inguruneak garrantzia hartzen du (kanalizazio txikiago)